

מסורת הש"ס

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ד.

עין משפט
גו מצוה

לג א מ"י פ"ה מה'ל
נביה הלכה ע פמג
שפן קיה טור ש"ע ח"מ
פ"י שמע פט"ף ד'
לד ב מ"ב סג הלכה ט:

מ"ד"י הוה אעבר ואמה. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דמנן
בהמונל (לקמן דף טו.) עבד ואשה פניעתן כו' דל"כ ה"ל
למינתק עבד ואשה אלא מפרש ר"ת נקט עבד ואמה משום דקאלי
אמתני' דסוף מסכת דים ועעמא משום דאזיל עבד דבסמנן

ולא ראי הסן שאין כוונתו שן לא אחי קרן
מינה ולהכי פריך ולא ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק
קרן משן. וה"ה נמי דקא פריך אטעמא קמא דאי כמד קרן הוה
נפקא שן מיניה דק"ו ומה קרן שאין טעמא דאי כמד קרן הוה
ליכא לתרוזי דהכי מיפראש מילתא

(א) [תיק פ"ד מ"ז].
(ב) [ויקרא מ"ד]. (ג) [ש"י].
(ד) [ש"י]. (ה) [ש"י]. (ו) [ש"י].
(ז) [ש"י]. (ח) [ש"י]. (ט) [ש"י].
(י) [ש"י]. (יא) [ש"י]. (יב) [ש"י].
(יג) [ש"י]. (יד) [ש"י]. (טו) [ש"י].
(טז) [ש"י]. (יז) [ש"י]. (יח) [ש"י].
(יט) [ש"י]. (כ) [ש"י]. (כא) [ש"י].
(כב) [ש"י]. (כג) [ש"י]. (כד) [ש"י].
(כה) [ש"י]. (כו) [ש"י]. (כז) [ש"י].
(כח) [ש"י]. (כט) [ש"י]. (ל) [ש"י].

ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן
שכוונתו להזיק ולא ק"ו הוא ומה שן שאין
כוונתו להזיק חייב קרן שכוונתו להזיק לא
כ"ש איצטרך ס"ד אמינא מידי דהוה אעבד
ואמה עבד ואמה לאו אע"ג דכוונתן להזיק
אפ"ה "פטורי ה"נ לא שגא אמר רב אשי אמו
עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו בשמא
איקינטו רבו וילך וידליק גדישו של חברו
וגמזא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום
אלא פריך הכי לא ראי הקרן שכוונתו להזיק
כראי השן שאין כוונתו להזיק ולא ראי השן
שיש הנאה להזיק כראי הקרן שאין הנאה

דרכ יהודה לא ראי הקרן שאין
הנאה כו' ואי כמד שן לא אחי קרן
מינה ולא ראי הסן שאין כוונתו
להזיק כו' ואי כמד קרן לא אחי
שן מינה ולא מיקאי מידי האי לאו
מילתא היא שאין זה לשון הש"ס אלא
ההוא דכתיב למיגמר חכריה מינה
נקט ברש"א דקתמי ממני לא זה
זה שיש בהן רוח חיים כהרי האש
שאין בו רוח חיים ואי כמד הני תרמי
לא אחי אש מתחיהו אלא כל
הכא דקתמי לא ראי זה כדאי זה
ההוא דכתיב אגמורי חכריה מינה
נקט ברש"א דקתמי ממני וה"ק לא
ראי זה כדאי זה אין דין הכתוב זה

גילון הש"ס

תוס' ר"ה כשהזיק בו'
אלא אמר. אפ"ה. דלקמן דף ט'
ע"כ ועי' לקמן דף יג ע"כ
נמוס' ד"ה הנהנין:
שם ר"ה בראי בו' ר"ה
שם פ"ה שם ק"ב. עי'
לקמן דף י"ג ע"כ ר"ה
משפ"כ נלש: בא"ד ראי
לא קרא רבלי. עי' בספר
יבואם לנשים פ"ח:

רבינו חננאל

והוא השן שן אין כוונתו
להזיק אלא לאכול
להנאה. קרן כוונתו
להזיק ואין לה הנאה. ואח
לפיקא פכור ואמה דפסור
מייחה. ודחי לה רב אשי
אזו כדכר ואמה לאו טעמי
רבה אית בה מתחיהו (א)
כסוף מסכת ד"ה חאברו
כעבור ואמתי שיש בהן
דעה שאם יקיטנו ילך
ודליק גדישו של חברו
ונמצא מחייבו בכל יום.
ולא עמד זה התיורן
ונדחה. והיך רבא הכי
תנא שור לרגלו ומכנה
לשניו כו' וקרן מאי שריה
מאי טעמא שן ורגל
מועדן מתחילתן ון ותי
לרו ברש"א קרן דהוה חם
ולכי סייער הוי ליה מועד
תנא ליה כפיסא כשהזיק
חב המזיק לאחיו קרן.
ושמואל מאי טעמא לא
אמר כרב אמר לך אדם הוא
קמי' ליה כפיסא דמתני'
האדם ואמאי לא תנא ליה
ברש"א ונבזקי פסונו
קמיירי. בנזקי גופו לא
קמיירי. רש אומר
הלכה כשמואל. ורב אומר
לך אדם הוא דקתמי ליה
כפיסא ליתחייבה חברי
מתדין הוא דאתא מאי לא
(ראי) (הרי"ן) (לא ראי)
(נאקמן) רבי קאמר לא
ראי השור שמשלם את
הכופר בו הצד השוה
שבתו שדרכן להזיק. שור
דרכו להזיק בפתור. אדם
דרכו להזיק ביוק. ביוק
ושמירתן עליו. אדם
שמירתן גופו עליו הוא.
ופריך בו' אבדו דאמר
לתנא תני אדם שמירת

להזיקו ורגל מאי שרייה כשהזיק חב המזיק
לאחיו רגל וליחתייה בהדיא אלא אמר רבא
תנא שור לרגלו ומכנה לשניו וה"ק לא ראי
הרגל שהזיקה מצוי כראי השן שאין הזיקה
מצוי ולא ראי השן שיש הנאה להזיק כראי
הרגל שאין הנאה להזיק וקרן מאי שרייה
כשהזיק חב המזיק לאחיו קרן וליחתייה
בהדיא במועדן מתחילתן קמיירי בתמין
ולבסוף מועדין לא קמיירי ושמואל מ"ט לא
אמר כרב אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא
קתני סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות
הניוק והאדם וליתני ברישא בנזקי פסונו
קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי ורב נמי הא קתני
אדם כפיסא אמר לך רב ההוא למחשביה
בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק
לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי
האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם
שחייב כארבעה דברים כראי השור שאין
בו ארבעה דברים והצד השוה שבהן שדרכן
להזיק וכי שור הרב דהזיק במועד ושדרכן
דרכו להזיק כיון דאיעד אורחיה הוא אדם
דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון דכייף
ופשיט אורחיה הוא ושמירתן עליו אדם
שמירת גופו עליו הוא ולמעמדך הא דתני
קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן
אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה
רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו
הבא

רזקי לנהוג כזה: איצטרך. למיכמז
לאו אפ"ה פטורין. כדלמיתן נפ'
המונל (לקמן דף טו.) העבד והאשה
פניעתן רעה המונל בהן חייב וכן
שחכנו לחכרים פטורין: לאו טעמא
רבה א"כ כהו. דאי מיחייבת ליה כל
שעה שזכיעטו רבו ילך וידליק גדישו
של חברו כדי לחייב את רבו: אלא
פריך ואימא הכי. לא ראי השור
כדאי המכנה דקתמי בממני ה"ק לא
ראי הקרן שכוונתו להזיק כהרי השן
שאין כוונתו להזיק אלא להנאה
ממכונת הלך אי כמד קרן לא הוה
נפיק שן מינה: ולא הרי הסן שיש
נלש: להזיק כהרי סקרון כו'. ואי
כמד שן לא אחי קרן מינה: ורגל
מאי. עבד ליה תנא דמתני' דלא
תני: שרייה. בתמיה: וה"ק. הך
דקתמי ממני לא הרי השור כהרי
המכנה ה"ק כו': רגל הזיקה מניו
הלך לא אחי שן מינה: רגל ובור
שן ואש מועדין מתחילתן לשלם נזק
שלא דלא פליג רחמנא בין חס למועד
אלא כנגיחה: שור המזיק כרשום
בניוק. שנגכס לרשות הניוק ונגח
שם את שורו ואע"ג דחס הוא משלם
נזק שלם. וקתמא כר"ע דלמיר לקמן
(דף טו.): משונה קרן כרשות הניוק.
נזק שלם משלם: בנזקי ממונו.
בנזקי שממונו מזיק מיירי רישא:
בנזקי גופו. שהוא עצמו מזיק לא

ל"ל לאשמעינן כפיסא כיון דלא
אשמעינן שום חידוש טפי מצרישא
אבל שן ורגל אע"ג דתנא ליה כרישא
תנא ליה כפיסא גבי מועדין משום
חידוש דמפרש השן מועדת לאכול
את הרכאו לה והרגל מועדת לשבר
דרך הילוכה וקרן נמי תנא ואע"ג
דמנא כרישא כשהזיק חב המזיק
לאחיו קרן מ"מ תנא ליה כפיסא
משום דמני ליה גבי חמשה תמים
מש"ה תנא ליה נמו כדני מועדין
ואי"ת אמאי לא חשיב אש ובור גבי
מועדין וי"ל דלא חשיב אלא בעלי
חיים אבל נזק ואש כן לי פסע
לראשונה כמו פסע ג' ד':

הא קתני אדם שישן כו' וי"ל
הכופר. הקשה ריב"ז מאי
חומרא היא זו האי דלין משלם את
הכופר משום דקיס ליה כדרכה
מיניה ומירך דשוגג נמי פטור
מדמנא דבי חזקיה ואורי' דלאו
פרכא היא כלל דלא מפטר משום קיס
ליה כדרכה מינה וכאן נמי אין שייך
כפ"ד (דף טו.) משמע ד'דאי לאו קרא
דעליו ולא על האדם היה ליפנין
אדם משור שיתחייב מיד מיתה וכופר
דומיא דשום) דלין מיד לנזר ומנא דבי
חזקיה דפטור אפילו שוגג היינו
ממנו שהזיק בשעת חיוב מיתה ולא
פטור ממאן דדריש כפ' אלו בערות
(כמונא דף לה.) וסע) הא אם יהיה
אסון לא יענש דרוקא דין אסון אלא
ב"ון דכייף ופשיט אורחיה הוא. כי
רושלמי יש דישן לא מחייב
אלא כשהשכיר עצמו אלל הכלים
אבל אם ישן והציחו כלים אללו
ושברן פטור דהס גרמו לו וכן אם
היה ישן והלך חבירו לישן אללו
והזיקו זה את זה הראשון פטור
והאחרון חייב: ולמעמדך. פירוש
אפילו תימא מצעה זה השן: אדם
משמרת דלא גרסינן בתמני' וממונא
מללא פריך נמי הכי אדם ממונו
הוא ומוס"ה אין גרין למתקו כדפירשמי
לעיל (ג) ד"ה ומתקו: ואימא

(א) [ש"י] תוס' ד"ה מיד
דחוק.

ליה כדרכה מינה וכו' וי"ל
הכופר. הקשה ריב"ז מאי
חומרא היא זו האי דלין משלם את
הכופר משום דקיס ליה כדרכה
מיניה ומירך דשוגג נמי פטור
מדמנא דבי חזקיה ואורי' דלאו
פרכא היא כלל דלא מפטר משום קיס
ליה כדרכה מינה וכאן נמי אין שייך
כפ"ד (דף טו.) משמע ד'דאי לאו קרא
דעליו ולא על האדם היה ליפנין
אדם משור שיתחייב מיד מיתה וכופר
דומיא דשום) דלין מיד לנזר ומנא דבי
חזקיה דפטור אפילו שוגג היינו
ממנו שהזיק בשעת חיוב מיתה ולא
פטור ממאן דדריש כפ' אלו בערות
(כמונא דף לה.) וסע) הא אם יהיה
אסון לא יענש דרוקא דין אסון אלא
ב"ון דכייף ופשיט אורחיה הוא. כי
רושלמי יש דישן לא מחייב
אלא כשהשכיר עצמו אלל הכלים
אבל אם ישן והציחו כלים אללו
ושברן פטור דהס גרמו לו וכן אם
היה ישן והלך חבירו לישן אללו
והזיקו זה את זה הראשון פטור
והאחרון חייב: ולמעמדך. פירוש
אפילו תימא מצעה זה השן: אדם
משמרת דלא גרסינן בתמני' וממונא
מללא פריך נמי הכי אדם ממונו
הוא ומוס"ה אין גרין למתקו כדפירשמי
לעיל (ג) ד"ה ומתקו: ואימא

מיירי: הא קתני אדם. כפיסא ולמה ליה
למיחשביה כהדי מועדין הוא דאפ"ה.
דקתמי חמשה תמין וחמשה מועדין
וקתשיב לכו ואולי: ומאי לא הרי. דקתמי
במתני' לא הרי השור כהרי המכנה
לכך דלמיר מצעה זה אדם: שור מועד
שנגח אדם ומת משלם כופר
הלך אי כמד שור לא אחי אדם מינה
דלמיר דלמיר דלמיר דלמיר דלמיר
צמוד נהג כשוגג גולה ואינו משלם
כופר: אדם המונל כחבירו
חייב כדרכה דכריש זכר ריפוי שנת
וכוונת אלל נזק לא קא חשיב
שור נמי נזק משלם אלל כהך ארבעה
דכריש אינו חייב כדמסיק בשילהי
כ"ד מועדת (לקמן טו.) דלמיר' כי יתן
איש מוס בעמיתו) איש בעמיתו ולא
שור בעמיתו: וקא פריך ה"ה השוה כו'.
לכך דלמיר תנא שור וכל מילי שור
הכי מני למיחשביה כהדי מועדין הוא
דאפ"ה. ולשמאל

הוא דקתמי ושמירתן עליו. לשון זה
אינו שייך אלא בנזקי ממונו:
ה"ה

הוא דקתמי ושמירתן עליו. לשון זה
אינו שייך אלא בנזקי ממונו:
ה"ה